

Üniversite Kütüphanesi

GEÇEN ay, bir sabah gazetesinde kütüphanelerimizi ve bu arada Üniversite kütüphanesini ilgilendiren dikkate değer, biraz düşündürücü, biraz da acı ve hazin realitelere işaret eden birtakım yazılar intişar etmişti. Bilhassa, Üniversite kütüphanesi ile ilgili yazılar, bu mühim kültür müessesemiz hakkında dolaşan nahoş rivayetlerle birlikte, şehrimizin geniş ilim ve kültür muhitlerinde derin akisler yarattı ve söylentilerin gerçekleşmesinden endişe edenler ve üzüntüye kapılanlar oldu,

Hadise malumdur: Senelerden beri bu kütüphane yer darlığı çekmektedir. Aslen bir mektep olarak inşa edilen bina modern bir kütüphane tesisine elverişli olamamıştır. Buna ilaveten, kitapların ağır yükü altında yer yer tehlikeli çatlaklar hasıl olmuş ve yıkılma tehlikesi arzettiği de teknik mütehassıslar tarafından açıklanmıştır.

Bu mahzurlar ve acil ihtiyaçlar karşısında yeni bir bina yapılarak berikinin yükünü hafifletmek zarureti meydana çıkınca, bir müddet evvel bitişiğindeki arsa bu maksatla satın alınmıştı. Sonradan, belki de daha mücbir sebeplere uyularak, bu karar değiştirilmiş, fakat, bu zengin ve eşsiz ilim ve kültür hazinemizi, tehlikesiz ve daha ferah bir yere kavuşturmak meselesinde cezri bir yol tutulamamıştı. İşte vaziyet bu merkezde iken yeni bir tehlike ve ihtimal belirdi ve otuz senedenberi üzerinde ve mükemmel bir hale getirilmesi hususunda minnet ve şükranla anılmaya değer gayret ve emekler sarfedilen Üniversite kütüphanesinin sudan sebep ve bahanelerle parçalanması ve fakültelere taksim edilmesi tasavvur olunduğu haberi yayıldı.

Bilindiği gibi, bu kütüphane, 1925 senesinde tesis edildiği zaman kendisine Abdülhamit II

nin Yıldızdaki kütüphanesi ile Halis Efendi, Rıza Paşa, Şeyhülislam Sahip Molla kitapları verildikten sonra yazma eserler bakımından birdenbire büyük bir ehemmiyet kesbetmişti. Sayısı on binlerce olan bu yazma kitaplar içinde şark kültürü ve tezyini sanatları cihetinden çok kıymetli birçok eserler yer almaktadır. Bunlar arasında on asır evvelki yazmalar, Yakut Müsta'sımı, Şeyh Hamdullah, Hafız Osman gibi ünlü Türk hattatlarının yazılarından mürekkep eserler de bulunmaktadır ki, ilim dünyasına bunları tanıtmak üzere, kataloğunun yapılması ve neşri hususunda bu müessesenin eski ve pek kıymetli müdürü Fehmi Karatay büyük emek ve gayret sarfetmiş, sayısı 6800 cildi geçen arapça yazmalar kataloğundan iki cildin neşrine de muvaffak olmuştu (1).

Üniversite kütüphanesi, bundan başka, ilmi ve metodlu bir şekilde tertiplenen memleketimizde ilk umumi kütüphane olduğu gibi, Türkiye dahilindeki bütün yayınların, bir kanun mucibince, toplandığı sayılı kütüphanelerden biri bulunmak vasfını taşır. Üniversiteyi alakadar eden ve garp memleketlerinde neşredilen umumi ve kıymetli eserler, senelerdenberi dikkatli bir takip neticesinde, buraya getiriliyor ve bazı ihtisas şubelerini ilgilendiren şark memleketleri yayınları da ihmal olunmuyordu. Bütün bu

vasıflarıyla, bir kültür hazinesi gibi telakki edilebilecek olan bu müessesese, başta Edebiyat Fakülteleri olmak üzere üniversitelerin ve bilhassa İstanbul Üniversitesinin en birinci müracaat ve istifade kaynağını teşkil etmekte, binaenaleyh, bütün kademeleriyle bu teşkilatın, ona maddi ve manevi her türlü yardım ve müzaheretini esirgememesi, bu müessesenin gittikçe daha inkişaf ederek, ilmin ve zamanın bütün ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde muhafaza ve istikrarını sağlaması zaruri görünmektedir. Gerçekleşmesini asla temenni edemeyeceğimiz, dağılma ve dağıtılma cihetine, her ne bahasına olursa olsun , gidilmemesi bilakis ittisalindeki arsaya evvelce verilen karar gereğince, ilave bir bina yapılarak, müesseseye inkişaf imkanının temin olunması bu hususta hayati bir mesele olarak kalmaktadır.

Birinci Dünya Harbi senelerinde, en müşkül zamanlarda, Süleymaniyede Çifte-i Salis ve Rabi´ ve Tıp Medreselerini bir kütüphane şekline ifrağ ile Vakıf kütüphanelerdeki nadir ve nefis eserlerin burada toplanmasını kararlaştıran, bunun için lüzumlu tamirleri yaptırarak kitaplar için, mevcut bütün güçlülere hatta imkansızlıklara rağmen, Almanyadaki bir fabrikaya 129 camlı dolap imalini sipariş ve Alman hükümeti nezdinde teşebbüs yaparak bunu temin eden Meşrutiyet devri hükümetlerinden birinin (2) kütüphanelerimiz konusunda yaptığı gayret ve fedakarlık düşünülürse, bugün bütün alakalıların ve hepimizin Üniversite kütüphanesi meselesinde yapmaya mecbur olduğumuz pek çok vazifenin bulunduğunu kabul ve teslim etmemek, zannedirim, bir hata olur. Çünkü 400 sene önce, tezkere sahibi Kastamonulu Latifi, söylediği şu manzume ile bize büyük bir hakikati ifade etmiş ve bu hususta parolayı da vermiştir:

Nitekim eğlencesidir mal ve servet cahilin
Ehli irfanın da mal-i bi şümarıdır kitap
Yekdürür biz kan-ı zerden ehli fadla bir varak
Cahil almaz bir pula netsün ne karıdır kitap”

(1) İstanbul Üniversitesi yayınlarından numara 489, birinci fasikül, Kur’anlar ve Kur’ani ilimler, İstanbul 1951. İkinci fasikül, tefsirler, İstanbul 1953.

(2) Evkaf Nazırı Vekili Musa Kazım Efendi 20 haziran 1917 de sadarete bu hususta bir tezkere yazmış ve lüzumlu teşebbüsün yapılması için Hariciye Nezaretine de emir verdimişti.